

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про подолання туберкульозу в Україні

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2023, № 87, ст.322)

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади діяльності, спрямованої на подолання туберкульозу, забезпечення медичної допомоги людям, які хворіють на туберкульоз, та рівного доступу до неї, і встановлює права, обов'язки та відповідальність юридичних і фізичних осіб у сфері подолання туберкульозу з урахуванням положень Глобальної стратегії та цілей в галузі профілактики, лікування і боротьби із туберкульозом на період після 2015 року, затвердженої 67-ю сесією Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я у травні 2014 року.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1) госпіталізація - поміщення людини, яка хворіє на туберкульоз, до стаціонарного відділення регіонального фтизіопульмонологічного центру з метою діагностики, лікування чи ізоляції;

2) діагностика латентної туберкульозної інфекції - проведення діагностичних тестів для виявлення людей з латентною туберкульозною інфекцією спеціально підготовленими медичними працівниками в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

3) ізоляція - відокремлення від оточуючих людини, яка хворіє на туберкульоз із бактеріовиділенням, з метою надання медичної допомоги, унеможливлення передачі інфекції іншим особам та здійснення контролю за дотриманням такою людиною протиепідемічного режиму;

4) інфекційний контроль за туберкульозом - система організаційних, протиепідемічних та профілактичних заходів, встановлена центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, у стандарті інфекційного контролю за туберкульозом, спрямована на попередження виникнення туберкульозу та зниження ймовірності передачі мікобактерій туберкульозу здоровим людям, суперінфекції людей, які хворіють на туберкульоз, у закладах охорони здоров'я, місцях довгострокового перебування людей та проживання людей, які хворіють на туберкульоз;

5) контактна особа - особа, яка перебуває та/або перебувала у контакті з людиною, яка хворіє на туберкульоз із бактеріовиділенням, чи твариною, яка хворіє на туберкульоз, і внаслідок цього має ризик зараження туберкульозом;

6) людина з латентною туберкульозною інфекцією - людина, в якій за відсутності клінічних проявів захворювання виявлено позитивну імунну реакцію, обумовлену наявністю антигенів мікобактерії туберкульозу, що не пов'язано з профілактичним щепленням проти цієї хвороби;

7) людина, яка хворіє на туберкульоз із бактеріовиділенням, - людина, яка хворіє на туберкульоз, у мокротинні якої виявляються мікобактерії туберкульозу, яка є джерелом інфекції для людей, які з нею контактують;

8) протиепідемічний режим - спеціальні протиепідемічні заходи (правила поведінки людини, яка хворіє на туберкульоз із бактеріовиділенням), встановлені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, спрямовані на захист населення, у тому числі медичних та інших працівників, від зараження збудником туберкульозу;

9) протитуберкульозні заходи - комплекс соціально-економічних, організаційних, лікувально-профілактичних, медико-санітарних заходів щодо захисту населення від туберкульозу, спрямованих на подолання туберкульозу в Україні, а саме: профілактику, виявлення, діагностику, лікування, реабілітацію та паліативну допомогу людям, які хворіють на туберкульоз;

10) профілактичне лікування туберкульозу - застосування протитуберкульозних лікарських засобів з метою профілактики захворювання на туберкульоз та його рецидивів;

11) регіональний фтизіопульмонологічний центр - єдиний на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (Автономна Республіка Крим, область, місто Київ або Севастополь) заклад охорони здоров'я спроможної мережі госпітального округу, що функціонує в організаційно-правовій формі комунального некомерційного підприємства, який координує надання протитуберкульозної медичної допомоги населенню відповідного регіону та забезпечує надання медичних послуг з діагностики та лікування дорослих і дітей із туберкульозом в амбулаторних та стаціонарних умовах за договором про медичне обслуговування населення;

12) рецидив туберкульозу - активізація туберкульозу, підтверджена виділенням культури мікобактерій або наявністю клінічних та рентгенологічних ознак туберкульозу, у людей, які раніше хворіли на туберкульоз і вважалися вилікованими;

13) система епідеміологічного моніторингу захворювання на туберкульоз - постійно діюча державна система спостереження, що використовується для аналізу стану поширення захворювання на туберкульоз, його впливу на соціальну та економічну ситуацію в державі, на стан здоров'я населення та для оцінки ефективності протитуберкульозних заходів;

14) туберкульоз - інфекційне захворювання, викликане мікобактерією туберкульозу;

15) багатогалузевий і багатосекторальний підхід до подолання туберкульозу - спосіб організації державних заходів щодо подолання туберкульозу, за якого сфера відповідальності держави за дотримання епідемічного благополуччя населення поділена

між центральними та відповідними місцевими органами виконавчої влади, які безпосередньо не належать до медичної галузі (охорони здоров'я), і є керованою іншими відомствами (у сфері соціального захисту, освіти, охорони довкілля, сільського господарства, енергетики, надзвичайних ситуацій, виконання покарань і пробації, внутрішніх справ тощо).

Стаття 2. Законодавство у сфері подолання туберкульозу

1. Законодавство України у сфері подолання туберкульозу складається з [Основ законодавства України про охорону здоров'я](#), [законів України "Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини \(ВІЛ\)](#), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ", ["Про захист населення від інфекційних хвороб"](#), ["Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення"](#), ["Про систему громадського здоров'я"](#), цього Закону, інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до них.

2. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України у сфері подолання туберкульозу, застосовуються правила міжнародного договору.

Розділ II. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ПОДОЛАННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ, ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЦЬЙ СФЕРІ

Стаття 3. Основні засади державної політики у сфері подолання туберкульозу

1. Подолання туберкульозу є невід'ємною складовою державної політики, основними засадами якої є забезпечення:

багатогалузевого і багатосекторального підходу до подолання туберкульозу;

затвердження державних програм, стратегій з подолання туберкульозу та планів заходів з їх виконання;

безоплатності та рівного доступу до якісних медичних послуг та необхідних лікарських засобів у разі захворювання на туберкульоз, послуг з ранньої діагностики і профілактики туберкульозу та соціальних послуг;

реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення;

організації профілактичних медичних оглядів.

Здійснення протитуберкульозних заходів, забезпечення кожній людині в разі захворювання на туберкульоз безоплатності, доступності та рівних можливостей отримання відповідної медичної допомоги, у тому числі шляхом створення та функціонування єдиної системи протитуберкульозної медичної допомоги населенню, що надається закладами охорони здоров'я незалежно від форми власності та відомчого підпорядкування, системи соціальної, фізичної та медичної реабілітації людини, яка хворіє на туберкульоз, належать до завдань центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Стаття 4. Державні гарантії у сфері подолання туберкульозу

1. Медична та паліативна допомога, діагностика латентної туберкульозної інфекції, профілактичне лікування туберкульозу (далі - профілактичне лікування) і реабілітація людей, які хворіють на туберкульоз, та людей з латентною туберкульозною інфекцією у закладах охорони здоров'я надаються (здійснюються) безоплатно відповідно до законодавства, у тому числі [Закону України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення"](#).

2. Під час лікування люди, які хворіють на туберкульоз, безперервно, безоплатно та в повному обсязі забезпечуються протитуберкульозними лікарськими засобами та лікарськими засобами для лікування побічних реакцій відповідно до галузевих стандартів, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

3. Люди, які хворіють на туберкульоз, під час стаціонарного лікування чи реабілітації у регіональних фтизіопульмонологічних центрах, закладах паліативної і хоспісної допомоги, реабілітаційних центрах безоплатно забезпечуються харчуванням за нормами, встановленими Кабінетом Міністрів України.

4. Людям, які хворіють на туберкульоз, та людям з латентною туберкульозною інфекцією гарантується доступ до спеціалізованої медичної допомоги, зокрема для лікування усіх форм туберкульозу та супутньої патології у закладах охорони здоров'я різного профілю.

Стаття 5. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері подолання туберкульозу

1. Кабінет Міністрів України у сфері подолання туберкульозу:

1) відповідно до закону розробляє, затверджує та забезпечує виконання відповідних державних цільових програм;

2) спрямовує та координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади;

3) вживає заходів щодо створення та удосконалення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, установ і закладів громадського здоров'я, підприємств, установ та організацій, залучених до проведення протитуберкульозних заходів, у частині проведення ними таких заходів;

4) забезпечує контроль за виконанням протитуберкульозних заходів органами виконавчої влади;

5) затверджує [норми харчування у регіональних фтизіопульмонологічних центрах, реабілітаційних, паліативних та хоспісних відділеннях, що надають медичні послуги в умовах стаціонару для людей, які хворіють на туберкульоз;](#)

6) затверджує перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядок проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок;

7) затверджує державну стратегію з подолання туберкульозу в Україні;

8) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Стаття 6. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, у сфері подолання туберкульозу

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, у сфері подолання туберкульозу:

1) забезпечує формування державної політики у сфері подолання туберкульозу та розробляє державну стратегію з подолання туберкульозу в Україні у співпраці з іншими центральними органами виконавчої влади;

2) розробляє та організовує виконання державних комплексних та цільових програм, спрямованих на подолання туберкульозу;

3) узагальнює практику застосування законодавства у сфері подолання туберкульозу, розробляє пропозиції щодо його удосконалення та вносить в установленому порядку проекти відповідних нормативних актів;

4) забезпечує в межах своїх повноважень нормативно-правове регулювання з питань профілактики, виявлення та діагностики туберкульозу, надання медичної допомоги людям, які хворіють на туберкульоз, діагностики та лікування латентної туберкульозної інфекції, паліативної допомоги та реабілітації людей, які хворіють на туберкульоз, у тому числі затверджує:

порядок надання послуг з амбулаторного лікування людей, які хворіють на туберкульоз, у закладах первинної медичної допомоги;

порядок надання послуг громадського здоров'я у сфері подолання туберкульозу;

порядок організації виявлення туберкульозу та латентної туберкульозної інфекції;

порядок епідеміологічного нагляду за туберкульозом;

стандарт інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу людям, які хворіють на туберкульоз;

порядок транспортування зразків біологічного матеріалу для забезпечення мікробіологічної діагностики туберкульозу на всіх рівнях надання медичної допомоги;

типові положення про мікробіологічні лабораторії з діагностики туберкульозу;

5) визначає, у тому числі за погодженням з відповідними центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері соціальної політики, освіти і науки, у сфері виконання покарань, правила та періодичність проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів на туберкульоз, перелік застосовуваних при здійсненні таких оглядів клінічних, радіологічних та інших інструментальних методів дослідження, лабораторних досліджень, а також категорії осіб, віднесених до груп підвищеного ризику та ключових груп захворювання на туберкульоз;

6) аналізує і прогнозує епідемічну ситуацію в Україні, у тому числі в окремих регіонах, розробляє пропозиції щодо здійснення профілактики і зниження рівня захворюваності на туберкульоз, поліпшення епідемічної ситуації та подає їх на розгляд Кабінету Міністрів України;

7) забезпечує відповідно до закону державні закупівлі медичних виробів, медичних імунобіологічних препаратів та відповідних тестів для діагностики туберкульозу, протитуберкульозних препаратів для лікування туберкульозу, у тому числі лікування латентної туберкульозної інфекції (профілактичного лікування);

8) вживає організаційних заходів для створення в регіонах буферного запасу протитуберкульозних препаратів;

9) формує і розміщує в установленому законом порядку державне замовлення на підготовку фахівців у сфері профілактики, діагностики та лікування туберкульозу, розробляє та забезпечує виконання плану заходів з розвитку кадрового потенціалу у сфері подолання туберкульозу з урахуванням державної політики щодо людських ресурсів для систем охорони здоров'я та громадського здоров'я;

10) забезпечує інформування населення, у тому числі через суб'єктів системи громадського здоров'я, щодо запобігання виникненню та поширенню туберкульозу, зокрема щодо його раннього виявлення, епідемічної ситуації, захворюваності на туберкульоз в Україні та світі, розробляє відповідний план інформаційних заходів;

11) забезпечує здійснення оцінки ефективності протитуберкульозних заходів;

12) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Стаття 7. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади у сфері подолання туберкульозу

1. Рада міністрів Автономної Республіки Крим і місцеві органи виконавчої влади у сфері подолання туберкульозу в межах своїх повноважень:

1) забезпечують реалізацію державної політики у сфері подолання туберкульозу, організовують розроблення і виконання відповідних регіональних та місцевих програм, беруть участь у розробленні та виконанні державних програм;

2) забезпечують відповідно до закону виконання заходів соціального захисту людей, які хворіють на туберкульоз;

3) здійснюють протитуберкульозні заходи та контролюють їх виконання юридичними і фізичними особами;

4) інформують населення через медіа про епідемічну ситуацію щодо захворюваності на туберкульоз у регіоні та заходи, що здійснюються з метою її поліпшення, беруть участь у реалізації відповідного плану інформаційних заходів щодо профілактики, раннього виявлення туберкульозу, у тому числі через систему дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти;

5) організують забезпечення кадровими, фінансовими ресурсами регіональних фтизіопульмонологічних центрів, а також відповідність їх матеріально-технічної бази вимогам стандарту з інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу людям, які хворіють на туберкульоз;

6) забезпечують розподіл централізовано закуплених за кошти державного бюджету протитуберкульозних препаратів та медичних виробів згідно з обсягами відповідних

медичних послуг, що підлягають оплаті за програмою медичних гарантій у відповідному році, між регіональними фтизіопульмонологічними центрами та між надавачами первинної медичної допомоги за програмою медичних гарантій, що здійснюють супровід та лікування людей, які хворіють на туберкульоз, у тому числі профілактичне;

7) вживають заходів для забезпечення створення буферного запасу протитуберкульозних препаратів і здійснюють контроль за їх використанням.

Стаття 8. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері подолання туберкульозу

1. Органи місцевого самоврядування у сфері подолання туберкульозу:

1) затверджують місцеві програми подолання туберкульозу, соціальної підтримки людей, які хворіють на туберкульоз, а також програми місцевих стимулів для медичного персоналу, який залучений до подолання туберкульозу, здійснюють їх матеріально-технічне і фінансове забезпечення та контроль за їх виконанням;

2) забезпечують виконання передбачених законом заходів соціального захисту людей, які хворіють на туберкульоз;

3) здійснюють інші повноваження, визначені законом.

Розділ III. ОРГАНІЗАЦІЯ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ЛЮДЯМ, ЯКІ ХВОРІЮТЬ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ, ТА ІНШІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ЙОГО ПОШИРЕННЮ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ

Стаття 9. Виявлення людей, які хворіють на туберкульоз, і людей з латентною туберкульозною інфекцією

1. Пасивне виявлення людей, які хворіють на туберкульоз, здійснюється шляхом обов'язкового призначення та проведення діагностичних досліджень на туберкульоз за наявності характерних скарг чи симптомів при зверненні пацієнта за отриманням медичної допомоги з будь-яких причин до будь-якого закладу охорони здоров'я незалежно від форми власності чи відомчого підпорядкування або до фізичної особи - підприємця, яка одержала ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Активне виявлення людей, які хворіють на туберкульоз, і людей з латентною туберкульозною інфекцією (систематичний скринінг на туберкульоз) обов'язково здійснюється надавачами первинної медичної допомоги серед осіб, які подали декларацію про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, шляхом постійного виявлення пацієнтів, які належать до групи ризику розвитку туберкульозу, у тому числі латентного, та організації і проведення їх щорічного обстеження на наявність туберкульозу.

Активне та пасивне виявлення туберкульозу і виявлення латентної туберкульозної інфекції проводяться відповідно до стандартів охорони здоров'я при туберкульозі та порядку організації виявлення туберкульозу та латентної туберкульозної інфекції, встановлених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Послуги з активного та пасивного виявлення людей, які хворіють на туберкульоз, і людей з латентною туберкульозною інфекцією включаються до відповідних пакетів медичних послуг, що підлягають оплаті в рамках програми медичних гарантій.

Послуги з активного та пасивного виявлення туберкульозу і латентної туберкульозної інфекції надаються громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства незалежно від підстави перебування таких осіб на території України та наявності документів, які посвідчують особу, у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

2. З метою своєчасного виявлення людей, які хворіють на туберкульоз, і людей з латентною туберкульозною інфекцією та запобігання поширенню цього захворювання здійснюються обов'язкові профілактичні медичні огляди на туберкульоз. Обов'язкові профілактичні медичні огляди на туберкульоз у державних і комунальних закладах охорони здоров'я проводяться за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством. Порядок проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів на туберкульоз встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Перелік осіб, які підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам на туберкульоз, встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

3. У разі погіршення епідемічної ситуації щодо захворюваності на туберкульоз за поданням головного державного санітарного лікаря адміністративної території, на якій показники захворюваності на туберкульоз значно перевищують ustalений рівень для даної території, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування приймають рішення про проведення позачергових обов'язкових профілактичних медичних оглядів на туберкульоз осіб, які підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, чи інших груп населення, серед яких рівень захворюваності значно перевищує середній показник на відповідній території.

4. Критерії віднесення певної категорії осіб до ключових груп та групи підвищеного ризику захворювання на туберкульоз встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

5. Особи, які відмовилися пройти обов'язковий профілактичний медичний огляд на туберкульоз або не пройшли його у визначений законом строк, відсторонюються від роботи, здобувачі освіти - від відвідування закладів освіти та дитячих закладів, а здобувачі професійної (професійно-технічної освіти), фахової передвищої, вищої освіти - також від проходження виробничої практики на період до проходження такого огляду.

6. З метою забезпечення реєстрації випадку захворювання на туберкульоз, організації належного медичного обстеження людини, яка хворіє на туберкульоз, її лікування та здійснення відповідних протиепідемічних заходів медичний працівник, який виявив захворювання на туберкульоз, зобов'язаний повідомити про це регіональний центр контролю та профілактики хвороб та регіональний фтизіопульмонологічний центр згідно з порядком епідеміологічного нагляду за туберкульозом.

Стаття 10. Лабораторії з діагностики туберкульозу у системі протитуберкульозної медичної допомоги населенню

1. Діагностика туберкульозу забезпечується трирівневою мережею лабораторій, які утворюються та функціонують у закладах охорони здоров'я.

2. Мікробіологічні лабораторії з діагностики туберкульозу першого рівня функціонують у загальних закладах охорони здоров'я та/або кластерних закладах охорони здоров'я у госпітальних кластерах та у закладах охорони здоров'я, що забезпечують медичне обслуговування засуджених та осіб, взятих під варту. Ці лабораторії забезпечують первинну мікробіологічну діагностику туберкульозу.

3. Мікробіологічні лабораторії з діагностики туберкульозу другого рівня функціонують у структурі регіональних фтизіопульмонологічних центрів та здійснюють повну мікробіологічну діагностику туберкульозу. Ці лабораторії зобов'язані організовувати і здійснювати зовнішній контроль якості досліджень, що виконуються в лабораторіях першого рівня.

4. Мікробіологічною лабораторією з діагностики туберкульозу третього рівня є лабораторія, що виконує функції референс-лабораторії в системі громадського здоров'я.

Ця лабораторія здійснює організаційно-методичне керівництво та забезпечує функціонування системи зовнішнього контролю якості роботи лабораторій з мікробіологічної діагностики туберкульозу першого і другого рівнів, контроль за роботою лабораторій другого рівня, надає організаційно-методичну допомогу з оптимізації лабораторної мережі з мікробіологічної діагностики туберкульозу в Україні.

На лабораторію з мікробіологічної діагностики туберкульозу, що виконує функції референс-лабораторії, також покладаються функції з розробки нормативно-правових актів з питань мікробіологічної діагностики туберкульозу та стандартів з мікробіологічної діагностики туберкульозу відповідно до міжнародних вимог та впровадження сучасних методів діагностики туберкульозу.

Лабораторія, що виконує функції референс-лабораторії, забезпечує співробітництво з референс-лабораторією Всесвітньої організації охорони здоров'я для участі в міжнародних програмах забезпечення зовнішнього контролю якості мікробіологічних досліджень.

5. Типові положення про мікробіологічні лабораторії з діагностики туберкульозу, а також інструкція з мікробіологічної діагностики туберкульозу затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Стаття 11. Організація надання медичної допомоги людям, які хворіють на туберкульоз, та здійснення інфекційного контролю за захворюванням на туберкульоз

1. Медична допомога людям, які хворіють на туберкульоз, надається з урахуванням потреб людей та гендерних аспектів амбулаторно, в тому числі з використанням телемедицини, або в умовах стаціонару регіонального фтизіопульмонологічного центру відповідно до галузевих стандартів надання медичної допомоги та стандарту інфекційного контролю за захворюванням на туберкульоз і порядку надання послуг з амбулаторного лікування людей, які хворіють на туберкульоз, у закладах первинної медичної допомоги.

Організаційні, протиепідемічні та профілактичні заходи із запобігання поширенню туберкульозу в протитуберкульозних закладах, закладах постійного перебування людей здійснюються відповідно до стандарту інфекційного контролю, який затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

2. Обов'язковими умовами проведення протитуберкульозного лікування є надання письмової інформованої згоди пацієнта або його законного представника чи піклувальника на проведення лікування та його письмове попередження про необхідність і умови дотримання протиепідемічного режиму.

3. Контроль за дотриманням пацієнтами призначеного лікарем режиму лікування та протиепідемічного режиму, у тому числі виявлення їх порушення, здійснюється медичними працівниками, які відповідно здійснюють або мають здійснювати лікування людини, яка хворіє на туберкульоз.

4. Людям, які хворіють на туберкульоз із бактеріовиділенням, у разі наявності показів до госпіталізації, що встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, забезпечується госпіталізація до регіонального фтизіопульмонологічного центру.

5. У разі відмови людини, яка хворіє на туберкульоз із бактеріовиділенням, від госпіталізації її лікування може проводитися амбулаторно за можливості ізоляції такої людини в домашніх умовах.

6. Медична допомога людям, які хворіють на туберкульоз, - громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства надається незалежно від підстави їх перебування на території України та наявності документів, які посвідчують особу, у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Стаття 12. Примусова госпіталізація людей, які хворіють на туберкульоз із бактеріовиділенням (хворих на заразні форми туберкульозу), за рішенням суду

1. У разі якщо люди, які хворіють на туберкульоз із бактеріовиділенням, у тому числі під час амбулаторного чи стаціонарного лікування, порушують протиепідемічний режим, що ставить під загрозу зараження туберкульозом інших осіб, з метою запобігання поширенню туберкульозу за рішенням суду вони можуть бути примусово госпіталізовані до регіональних фтизіопульмонологічних центрів (протитуберкульозних закладів), що мають відповідні відділення (палати) для розміщення таких хворих.

2. Заява про примусову госпіталізацію чи про продовження строку примусової госпіталізації людини, яка хворіє на туберкульоз із бактеріовиділенням, подається до суду представником регіонального фтизіопульмонологічного центру (протитуберкульозного закладу), що здійснює відповідне лікування такого хворого, протягом 24 годин з моменту виявлення порушення хворим протиепідемічного режиму. До заяви додається мотивований висновок лікаря, який здійснює або має здійснювати лікування такого хворого, про необхідність відповідно примусової госпіталізації до регіонального фтизіопульмонологічного центру (протитуберкульозного закладу) чи про продовження строку примусової госпіталізації.

3. Примусова госпіталізація осіб, стосовно яких судом ухвалено відповідне рішення, здійснюється з урахуванням висновку лікаря на строк до трьох місяців.

4. Продовження строку примусової госпіталізації таких осіб здійснюється за рішенням суду на визначений ним строк з урахуванням висновку лікаря, який здійснює лікування такого хворого.

5. Рішення про примусову госпіталізацію до регіонального фтизіопульмонологічного центру (протитуберкульозного закладу) чи про продовження строку примусової госпіталізації людей, які хворіють на туберкульоз із бактеріовиділенням, приймається судом за місцем виявлення таких хворих або за місцезнаходженням регіонального фтизіопульмонологічного центру (протитуберкульозного закладу) та підлягає негайному виконанню. Територіальні органи поліції за зверненням керівника регіонального фтизіопульмонологічного центру (протитуберкульозного закладу) надають у межах своїх повноважень допомогу у забезпеченні виконання рішення суду.

6. Примусова госпіталізація людей, які хворіють на туберкульоз із бактеріовиділенням, які страждають на психічні розлади, здійснюється в установленому цим Законом порядку з урахуванням законодавства про психіатричну допомогу.

7. Невиконання рішення суду про примусову госпіталізацію до регіонального фтизіопульмонологічного центру (протитуберкульозного закладу) чи про продовження строку примусової госпіталізації тягне за собою відповідальність відповідно до закону.

Стаття 13. Профілактичні щеплення проти туберкульозу

1. Профілактичні щеплення проти туберкульозу проводяться відповідно до законодавства у сфері захисту населення від інфекційних хвороб.

2. Профілактичні щеплення проти туберкульозу проводяться безоплатно, за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

Стаття 14. Заходи з профілактики туберкульозу у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку

1. Допуск до відвідування закладів освіти та дитячих закладів оздоровлення та відпочинку всіх типів і форм власності людьми, які хворіють на туберкульоз із бактеріовиділенням, до завершення ними лікування здійснюється в **порядку**, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

2. Здобувачам освіти, які хворіють на туберкульоз, створюються умови для здобуття освіти (у тому числі і в закладах охорони здоров'я). Керівники закладів охорони здоров'я, дитячих закладів оздоровлення та відпочинку за місцем перебування чи проживання дитини (за вибором батьків) або здобувача освіти зобов'язані створити умови для здобуття освіти.

Організація навчання здобувачів освіти, які хворіють на туберкульоз із бактеріовиділенням, забезпечується в **порядку**, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Стаття 15. Обмеження, пов'язані з виконанням робіт, під час здійснення яких є високий ризик можливості зараження збудником захворювання на туберкульоз інших осіб

1. Працівники окремих професій, виробництв та організацій, професійна діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення та/або виконанням робіт, під час здійснення яких є високий ризик зараження збудником захворювання на туберкульоз інших осіб, а також здобувачі професійної (професійно-технічної освіти), фахової передвищої, вищої освіти, які мають виконувати зазначені роботи під час проходження виробничої практики, не допускаються до виконання робіт без проходження обов'язкового профілактичного медичного огляду на туберкульоз.

2. У разі виявлення у таких працівників та/або здобувачів професійної (професійно-технічної освіти), фахової передвищої, вищої освіти захворювання на туберкульоз із бактеріовиділенням вони відсторонюються від виконання робіт до припинення виділення з організму збудника туберкульозу та отримання медичного висновку щодо можливості виконання таких робіт.

Стаття 16. Профілактичне лікування туберкульозу

1. Профілактичному лікуванню підлягають особи, які знаходяться у групі ризику розвитку туберкульозу, перелік яких встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

2. Рішення про наявність медичних показань для проведення профілактичного лікування приймається лікуючим лікарем відповідно до стандартів охорони здоров'я при туберкульозі.

3. Профілактичне лікування туберкульозу для пацієнтів, які мають медичні покази, здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів відповідно до законодавства. Медичні послуги з профілактичного лікування включаються до відповідних пакетів медичних послуг, що підлягають оплаті в рамках програми медичних гарантій. Протитуберкульозні препарати для профілактичного лікування закупаються централізовано за кошти державного бюджету та розподіляються між закладами охорони здоров'я відповідно до законодавства.

Стаття 17. Додаткові заходи щодо запобігання виникненню і поширенню туберкульозу

1. Забороняється реалізація (відпуск) аптечними закладами фізичним особам лікарських засобів, віднесених до протитуберкульозної фармакотерапевтичної групи лікарських засобів Державного реєстру лікарських засобів України, без рецепта лікаря.

2. Інформація стосовно людей, які хворіють на туберкульоз, вноситься до електронної системи охорони здоров'я.

Ведення первинної облікової медичної документації стосовно пацієнтів, які хворіють на туберкульоз, здійснюється з дотриманням вимог [Закону України "Про захист персональних даних"](#).

3. За згодою людини, яка хворіє на туберкульоз або отримує профілактичне лікування туберкульозу, або її законного представника з метою організації комплексної та всебічної

допомоги такій людині можуть надаватися послуги у сфері громадського здоров'я організаціями, що працюють у сфері подолання туберкульозу, в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

4. За письмовою інформованою згодою людини, яка хворіє на туберкульоз або отримує профілактичне лікування туберкульозу, або її законного представника відомості про встановлений діагноз і отримуване лікування, інформація про пацієнта та фактичне місце його перебування можуть передаватися надавачам послуг у сфері громадського здоров'я лише в інтересах та в обсязі, визначеному самим пацієнтом, для захисту його прав і законних інтересів, надання психологічної підтримки, соціального супроводу та правової допомоги, якщо поінформованість про ці обставини має істотне значення для надання такої допомоги.

Стаття 18. Здійснення протитуберкульозних заходів щодо сільськогосподарських тварин

1. Протитуберкульозні заходи щодо сільськогосподарських тварин здійснюються відповідно до нормативно-правових актів з питань ветеринарної медицини.

2. Продукція з неблагополучних щодо туберкульозу тваринницьких господарств використовується згідно з вимогами санітарних і ветеринарних правил щодо профілактики туберкульозу.

3. Організацію і контроль за проведенням ветеринарно-санітарних і протиепізоотичних заходів щодо туберкульозу у тваринницьких господарствах, у тому числі у приватних, особистих селянських, фермерських господарствах, на підприємствах, що переробляють і реалізують тваринницьку продукцію, здійснюють органи державної ветеринарної медицини.

Розділ IV. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДЕЯКИМ КАТЕГОРІЯМ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ХВОРІЮТЬ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ

Стаття 19. Медична допомога людям, які хворіють на туберкульоз, з числа осіб, взятих під варту, та засудженим до позбавлення чи обмеження волі або арешту

1. Порядок надання медичної допомоги людям, які хворіють на туберкульоз, з числа осіб, взятих під варту, чи які тримаються в установах виконання покарань, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

2. У разі звільнення людини, яка хворіє на туберкульоз, з місць позбавлення волі (арештного дому) установа виконання покарань, у якій така людина відбувала покарання, інформує її про стан здоров'я та необхідність продовження лікування за обраним місцем проживання чи перебування, а також надає медичну інформацію про її захворювання відповідному регіональному фтизіопульмонологічному центру.

3. У разі звільнення людини, яка хворіє на туберкульоз із бактеріовиділенням, відповідна установа виконання покарань попереджає її про необхідність дотримання

протиепідемічного режиму, що засвідчується письмово, та доставляє таку людину (за її згодою) транспортом установи виконання покарань до найближчого регіонального фтизіопульмонологічного центру для госпіталізації та продовження лікування. У разі відсутності згоди такої людини питання її примусової госпіталізації вирішується в порядку, встановленому [статтею 12](#) цього Закону.

Розділ V. ПРАВА, ОБОВ'ЯЗКИ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ХВОРИЮТЬ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ, ТА ЛЮДЕЙ З ЛАТЕНТНОЮ ТУБЕРКУЛЬОЗНОЮ ІНФЕКЦІЄЮ

Стаття 20. Права та обов'язки людей, які хворіють на туберкульоз, та людей з латентною туберкульозною інфекцією

1. Люди, які хворіють на туберкульоз, та люди з латентною туберкульозною інфекцією мають право, зокрема, на:

1) надання безоплатної медичної допомоги та належні відповідно до санітарних норм умови перебування під час лікування у закладах охорони здоров'я;

2) отримання інформації від медичного працівника, який здійснює лікування, про особливості захворювання, методику лікування, режим харчування, існуючі ризики для здоров'я, наслідки відмови від лікування, загрозу створення небезпеки зараження оточуючих та відповідальність за порушення протиепідемічного режиму;

3) реабілітацію відповідно до медичних показань у межах коштів, виділених із бюджету;

4) отримання психологічної допомоги та соціальних послуг;

5) отримання паліативної і хоспісної допомоги;

6) спілкування з членами сім'ї та іншими особами з дотриманням протиепідемічного режиму;

7) участь у богослужіннях та релігійних обрядах з дотриманням протиепідемічного режиму.

2. Люди, які хворіють на туберкульоз, мають право на безоплатне харчування під час стаціонарного лікування у регіональних фтизіопульмонологічних центрах, реабілітаційних центрах та центрах паліативної і хоспісної допомоги за нормами, встановленими Кабінетом Міністрів України.

3. Люди, які хворіють на туберкульоз, та люди з латентною туберкульозною інфекцією зобов'язані дотримуватися:

1) режиму лікування, призначеного їм відповідно до галузевих стандартів надання медичної допомоги та стандарту інфекційного контролю за захворюванням на туберкульоз;

2) правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я під час стаціонарного лікування;

3) встановлених строків проходження обов'язкових медичних оглядів та обстеження на туберкульоз, визначених відповідними галузевими стандартами у сфері охорони здоров'я;

4) вимог протиепідемічного режиму;

5) вимог медичних працівників щодо надання інформації, необхідної для виявлення контактних осіб.

4. Люди, які хворіють на туберкульоз, звільнені з установ виконання покарань, зобов'язані протягом трьох діб після звільнення з місць позбавлення волі з'явитися до відповідного регіонального фтизіопульмонологічного центру для продовження лікування та медичного спостереження.

Стаття 21. Соціальний захист людей, які хворіють на туберкульоз, та малолітніх і неповнолітніх людей з латентною туберкульозною інфекцією

1. Людям, у яких встановлено діагноз туберкульоз, які є застрахованими особами за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, листок непрацездатності видається на визначений лікуючим лікарем період лікування відповідно до строків лікування та критеріїв допуску до роботи, визначених у галузевих стандартах надання медичної допомоги, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, але не більш як на 10 місяців з дня початку основного курсу лікування. На весь період непрацездатності людини, яка хворіє на туберкульоз, за нею зберігається місце роботи, крім випадків повної втрати працездатності.

2. Власник підприємства, установи, організації всіх форм власності або уповноважений ним орган не має права звільнити працівника у зв'язку з його захворюванням на туберкульоз, крім випадків, якщо захворювання на туберкульоз є протипоказанням для роботи за професією, визначеною в переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, а переведення за його згодою на іншу роботу є неможливим. Перелік таких протипоказань встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

3. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, громадські та благодійні організації можуть надавати допомогу людям, які хворіють на туберкульоз, або людям з латентною туберкульозною інфекцією у забезпеченні лікування, а також у харчуванні за вищими нормами, ніж визначено законодавством.

4. Громадські об'єднання та благодійні організації, інші неурядові організації беруть участь у здійсненні інформаційної діяльності, спрямованої на подолання туберкульозу, наданні благодійної допомоги, а також у реалізації послуг у сфері громадського здоров'я, спрямованих на забезпечення прихильності до лікування та профілактики туберкульозу, догляду, підтримки та соціального захисту людей, які хворіють на туберкульоз, людей з латентною туберкульозною інфекцією або які отримують профілактичне лікування туберкульозу, а також членів їх сімей.

Розділ VI. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ РЕГІОНАЛЬНОГО ФТИЗИОПУЛЬМОНОЛОГІЧНОГО ЦЕНТРУ

Стаття 22. Оплата праці медичних та інших працівників регіональних фтизіопульмонологічних центрів

1. Працівникам регіональних фтизіопульмонологічних центрів, які надають медичну допомогу людям, які хворіють на туберкульоз, працюють із живими збудниками туберкульозу чи матеріалами, що їх містять, здійснюють догляд за людьми, які хворіють на туберкульоз, та/або прибирання приміщень, у яких перебувають такі люди, встановлюються підвищені посадові оклади у зв'язку із шкідливими і важкими умовами праці, надбавка за вислугу років та інші надбавки і доплати. Перелік робіт, професій і посад, зайнятість працівників у яких дає право на підвищені посадові оклади, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Умови та розміри оплати праці працівників регіональних фтизіопульмонологічних центрів визначаються Кабінетом Міністрів України.

2. Працівники, зазначені у частині першій цієї статті, мають право на допомогу для оздоровлення у розмірі посадового окладу при наданні щорічної відпустки, а також на щорічну матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань у розмірах і порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Стаття 23. Соціальний захист медичних та інших працівників регіональних фтизіопульмонологічних центрів

1. Працівники регіональних фтизіопульмонологічних центрів, зазначені в частині першій статті 22 цього Закону, мають право на щорічну відпустку тривалістю 36 календарних днів. За кожний рік роботи після досягнення трирічного стажу роботи в умовах, визначених частиною першою статті 22 цього Закону, надається додатково один календарний день щорічної оплачуваної відпустки, але не більш як 15 календарних днів.

2. Захворювання на туберкульоз будь-якої локалізації працівників регіональних фтизіопульмонологічних центрів, зазначених у частині першій статті 22 цього Закону, визнається професійним, і заподіяна їх здоров'ю шкода компенсується у встановленому законом порядку.

3. У разі виникнення професійного захворювання працівникам регіональних фтизіопульмонологічних центрів надається право на:

першочергове поліпшення житлових умов у порядку, встановленому законодавством;
щорічну відпустку тривалістю 45 календарних днів з використанням її у літній або інший зручний для них час.

4. Власники або уповноважені ними керівники закладів охорони здоров'я, в яких надається медична допомога людям, які хворіють на туберкульоз, зобов'язані забезпечити працівників зазначених закладів необхідними засобами захисту та проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів цих працівників на туберкульоз.

Розділ VII. ФІНАНСУВАННЯ ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНИХ ЗАХОДІВ

Стаття 24. Фінансування протитуберкульозних заходів

1. Витрати, пов'язані з проведенням протитуберкульозних заходів і наукових досліджень у сфері подолання туберкульозу, фінансуються за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

Розділ VIII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПОДОЛАННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ

Стаття 25. Відповідальність за порушення законодавства у сфері подолання туберкульозу

1. Особи, винні у порушенні законодавства у сфері подолання туберкульозу, несуть відповідальність згідно із законом.

Розділ IX. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводить в дію через шість місяців з дня набрання ним чинності.

2. Визнати таким, що втратив чинність з дня введення в дію цього Закону, [Закон України "Про протидію захворюванню на туберкульоз"](#) (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 49, ст. 258 із наступними змінами).

3. **Частина другу** статті 4 Закону України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення" (Відомості Верховної Ради України, 2018 р., № 5, ст. 31) викласти в такій редакції:

"2. Іноземцям та особам без громадянства, які тимчасово перебувають на території України, у межах програми медичних гарантій держава забезпечує оплату необхідних медичних послуг та лікарських засобів, пов'язаних з наданням екстреної медичної допомоги. Такі особи зобов'язані компенсувати державі повну вартість наданих медичних послуг та лікарських засобів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами чи законами України.

Медичні послуги та лікарські засоби, пов'язані з наданням медичної допомоги людям, які хворіють на туберкульоз, надаються громадянам України, іноземцям та особам без громадянства незалежно від підстави перебування таких осіб на території України та наявності документів, які посвідчують особу, у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Медичні послуги та лікарські засоби, пов'язані з наданням інших видів медичної допомоги, оплачуються іноземцями та особами без громадянства, які тимчасово перебувають на території України, за рахунок власних коштів, коштів добровільного медичного страхування чи інших джерел, не заборонених законодавством".

4. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;
привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
забезпечити прийняття і приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ

м. Київ
14 липня 2023 року
№ 3269-IX

Про подолання туберкульозу в Україні
Закон України від 14.07.2023 № 3269-IX
Прийняття від **14.07.2023**
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/3269-20>

Законодавство України
станом на 31.03.2026
чинний

3269-20

Публікації документа

- **Голос України** від 10.08.2023 — № 23
- **Урядовий кур'єр** від 17.08.2023 — № 165
- **Офіційний вісник України** від 15.09.2023 — 2023 р., № 77, стор. 18, стаття 4334, код акта 119911/2023
- **Відомості Верховної Ради України** від 15.12.2023 — 2023 р., № 87, стор. 38, стаття 322